08/08/2022

Προσκύνημα στην Παναγία της Σπηλιάς

/ Γνώμες

Προπαραμονή της Παναγίας απόγευμα ξεκινούσαν οι συντροφιές μας για το μεγάλο προσκύνημα στην Παναγία της Σπηλιάς.

Γράφει ο π. Δημήτριος Μπόκος

Απρόσιτη αετοφωλιά στην καρδιά των Αγράφων, η ιστορική μονή της Σπηλιάς αποτελεί, αιώνες τώρα, πνευματικό φάρο μιας ευρύτερης περιοχής, που συνενώνει γύρω από έναν ορεινό, μοναδικά μεγαλειώδη όγκο τέσσερα γειτονικά γεωγραφικά συγκροτήματα: Τη βορεινή Ευρυτανία, την ορεινή Αργιθέα της Καρδίτσας, το Άνω και Κάτω Ραδοβύζι της Άρτας (δήμος Τετραφυλλίας παλιότερα) και τον θρυλικό Βάλτο της Ακαρνανίας.

Σκαρφαλωμένη σε απόκρημνη βραχώδη προβολή, κοντά στα 1000 μ. υψόμετρο, η μονή δεσπόζει στη στενή κοιλάδα -χαράδρα περισσότερο- με το Πετριλιώτικο ρέμα να κυλάει στο βάθος της. Επιβλητικά βουνά γύρω της -Τύμπανος, Καράβα και άλλες πανύψηλες κορφές- ξεπερνώντας τα 2.000 μ., συνθέτουν με πρωτόφαντη μεγαλοπρέπεια τοπία εκρηκτικής άγριας ομορφιάς.

Η ιστορία της χάνεται στους θρύλους μιας ολόκληρης χιλιετίας. Η παράδοση μιλάει για δύο ευλαβείς μοναχούς (Παρθένιο και Αθανάσιο) απ’ τη μονή Αγίου Χαραλάμπους κοντά στο χωριό Στεφανιάδα Καρδίτσας. Αυτοί είχαν ξεκινήσει (το 1064 κατά μία εκδοχή) για προσκύνημα στους Αγίους Τόπους. Μα λογάριαζαν χωρίς …την Παναγία.

Φτάνοντας εκεί που σήμερα βρίσκεται η μονή, βλέπουν σε όνειρο την Παναγία. Τους φανερώνει την επιθυμία της να παραμείνουν εκεί και να της χτίσουν μοναστήρι. Τρομαγμένοι οι δυο μοναχοί ξαναγυρίζουν στη μονή τους. Αναφέρουν στον γέροντα ηγούμενο το γεγονός και εκείνος τους συμβουλεύει να υπακούσουν στο θέλημα της Παναγίας. Έτσι με δεύτερη υπόδειξή της οι δυο μοναχοί βρίσκουν την εικόνα της σε πολύ δύσβατο σημείο, μέσα σε σπηλιά, με το καντήλι της αναμμένο να καίει μπροστά της.

Το μέρος όμως ήταν άνυδρο. Για να χτίσουν εκεί έπρεπε να φέρνουν το νερό από δυο ώρες μακριά. Σπρωγμένοι από τη λειψυδρία, αναζήτησαν αρχικά άλλη τοποθεσία για το χτίσιμο της μονής.

Μα η Παναγία το φρόντισε και αυτό. Υπέδειξε στον πρωτομάστορα ένα βράχο, σε απόσταση πέντε μόλις λεπτών από τη θέση όπου έγινε η φανέρωση της εικόνας. Σπάζοντας τον βράχο, ξεπήδησε άφθονο νερό που τρέχει μέχρι σήμερα. Έτσι χτίστηκε, αφιερωμένος στην Κοίμηση, ο πρώτος μικρός ναός της Παναγίας, πάνω από τη σπηλιά όπου με τόσο θαυμαστό τρόπο βρέθηκε η εικόνα της.
Η εικόνα αναπαριστά την Παναγία Οδηγήτρια. Πιθανολογείται ότι ανήκει στις εικόνες της Παναγίας που φιλοτέχνησε ο πρώτος αγιογράφος της, ο άγιος Λουκάς ο ευαγγελιστής. Έγινε φημισμένη για τα πολλά της θαύματα, που της έδωσαν και το όνομα Γιάτρισσα.

Το 1677, με επίσημο έγγραφο-σιγίλλιο του πατριάρχη Διονυσίου του Δ΄, η μονή ανακηρύσσεται Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή. Η επιγραφή που ανέφερε το 1064 ως έτος κτίσεως της μονής, καταστράφηκε από τους Τούρκους στην αποτυχημένη επανάσταση του 1854. Το 1736 δίπλα στον αρχικό μικρό ναό χτίζεται νέος μεγαλύτερος, αφιερωμένος στη Ζωοδόχο Πηγή, που αποτελεί και το σημερινό καθολικό της μονής. Έτσι, εκτός από τον Δεκαπενταύγουστο, πανηγυρίζει και στην εορτή της Ζωοδόχου Πηγής, την Παρασκευή του Πάσχα. Επιγραφή που διασώζεται δεξιά της εισόδου του ναού, αναφέρει τους νέους κτίτορες, Παρθένιο, Ιωνά, Γαβριήλ και Ανανία.

Απόρθητο φυσικό οχυρό η μονή, υπήρξε επί τουρκοκρατίας, όπως όλα τα μοναστήρια, βάση και ορμητήριο των αγωνιστών, του θρυλικού ήρωα Κατσαντώνη και κυρίως του Γεωργίου Καραϊσκάκη. Από το 1837 και εξής αποτέλεσε το στρατηγείο της επανάστασης του 1854.

Αν και εξαιρετικά δυσπρόσιτο, το μοναστήρι γέμιζε προσκυνητές όταν γιόρταζε, ιδιαίτερα στη γιορτή της Κοίμησης, το καλοκαίρι. Οι κάτοικοι των γύρω περιοχών περιέβαλλαν με μεγάλη ευλάβεια την Παναγία τη Σπηλιώτισσα. Ο διάχυτος σεβασμός τους εκδηλωνόταν με τα πολλά τους τάματα προς το μεγαλύτερο προσκύνημα των Αγράφων. Θεωρούσαν μεγάλη ευλογία στα μέρη μας να τάξουν όλα τα παιδιά τους στην Παναγία και να τα πάνε να προσκυνήσουν στη Χάρη της. Αυτό σήμαινε βέβαια μια ολόκληρη εκστρατεία. Οι μετακινήσεις όλες γίνονταν με τα πόδια.
Η μάνα μας, ευλαβική ψυχή, μακαρίτισσα τώρα -Θεός σχωρέσ’ την-, πήγαινε κάθε φορά και από ένα της παιδί στο μεγάλο προσκύνημα. Μικρό παιδί στην Ε΄ Δημοτικού, είχα την ευκαιρία κι εγώ να περπατήσω στα ιερά σκηνώματα της Παναγίας της Σπηλιάς. Από το χωριό μας (Καστανιά Άνω Ραδοβυζίου Άρτας) ξεκινούσαμε το απόγευμα της προπαραμονής και διανυκτερεύαμε σε φιλικές οικογένειες στη Γρέβια ή στις Πηγές, τελευταία χωριά της Άρτας στα όρια με τη

Θεσσαλία, από όπου την άλλη μέρα πρωί-πρωί διαβαίναμε τον Αχελώο ποταμό και μπαίναμε στην περιοχή της ορεινής Αργιθέας.

Το πέρασμα γινόταν από τη μόνη διαθέσιμη πρόσβαση, που ήταν η γέφυρα Κοράκου. Παλιό ιστορικό γεφύρι, που χτίστηκε με τη φροντίδα του «αγίου των γεφυριών», του αγίου Βησσαρίωνα, μητροπολίτη Λάρισας. Ο άγιος με ιδιαίτερο ζήλο φρόντισε για την επικοινωνία των δυσπρόσιτων περιοχών των Αγράφων, χτίζοντας πολλά γεφύρια, υπέροχα μνημεία τέχνης όλα. Το θεογέφυρο Κοράκου (του Άσπρου το γιοφύρι ή του Κόρακα το διόφυρο) ήταν το μεγαλύτερο από όλα. Με αυτό ενώθηκαν οι ορεινές περιοχές Ραδοβυζίου (Άρτας), Αργιθέας (Καρδίτσας), Ευρυτανίας και Βάλτου (Ακαρνανίας). Το γεφύρι ήταν πέτρινο, μονότοξο, το μεγαλύτερο στα Βαλκάνια, με ύψος 24 μ., άνοιγμα τόξου 49,50 μ. και συνολικό μήκος 80 μ. Ήταν μεγαλύτερο και από το γνωστό γεφύρι της Πλάκας στον Άραχθο ποταμό.

Κατά την ημέρα των εγκαινίων του, σύμφωνα με την παράδοση, ο άγιος Βησσαρίων, ανεβασμένος στη μέση της καμάρας, φώναξε στους μαστόρους και στο πλήθος αποκάτω: «Πώς με βλέπετε, παιδιά;» «Σαν κόρακα, δέσποτα», απάντησαν εκείνοι αστειευόμενοι, βλέποντας το ράσο του να ανεμίζει στα ύψη. «Ε, τότε, ας είναι “Γεφύρι του Κοράκου” το όνομά του», είπε γελώντας και ο άγιος. Και συνέστησε πατρικά: «Να προσέχετε πάντοτε το γεφύρι. Να επιδιορθώνετε τη φθορά του. Δεν θέλω καθόλου από τα έσοδα της Εκκλησίας σας στη Μητρόπολή μου (η Μητρόπολη της Λάρισας έφτανε τότε μέχρι και την ορεινή Άρτα [Άνω και Κάτω Ραδοβύζι]). Πάντοτε θα είμαι κοντά σας και θα σας προστατεύω». Ευγνώμονες οι ευλαβείς κάτοικοι για το μοναδικό αυτό έργο, έστησαν μικρό εικόνισμα-προσκυνητάρι του αγίου, λίγο πριν την είσοδο του γεφυριού (απ’ τη μεριά της Άρτας).

Το επιβλητικό κατασκεύασμα θεμελιώθηκε με αρραγή σταθερότητα στους γρανιτένιους βράχους του κάθετου φοβερού φαραγγιού και έδεσε αρμονικά με το απρόσιτο άγριο φυσικό περιβάλλον. Τα ορμητικά παγωμένα νερά του Ασπροπόταμου επιτέλους δαμάστηκαν. Για να εξασφαλίσει τη δαπάνη του ο άγιος Βησσαρίων, είχε περιοδεύσει όλα τα Βαλκάνια. Έφτασε, λένε, μέχρι και την Ουκρανία. Το γεφύρι χτίστηκε το 1514-1515 (κατ’ άλλους το 1527-1529) με τέλεια αρχιτεκτονική και τεχνική κατασκευή (όπως απέδειξαν και σύγχρονες μελέτες των ειδικών) και θεωρήθηκε το πιο παράτολμο γεφύρι. Άντεξε επί 434 χρόνια σε όλες τις φυσικές καταστροφές, στον μέγα και φοβερό σεισμό της 11ης Ιουλίου 1566, που συνοδεύτηκε από μετασεισμούς επί ένα ολόκληρο έτος, στους σεισμούς του 1743, 1751, 1781, στις κατακλυσμιαίες πλημμύρες του 1700 και 1729, που ονομάστηκαν «νέος κατακλυσμός του Νώε», σε όλες τις θεομηνίες και τις φοβερές

κατεβασιές του Άσπρου (Αχελώου).

Η ανθρώπινη μανία όμως αποδείχτηκε πιο καταστροφική από κάθε φυσική λαίλαπα. Στις 28 Μαρτίου 1949, στη θύελλα του εμφυλίου πολέμου μεταξύ ανταρτών και εθνικού στρατού, ο θρύλος των γεφυριών μπήκε στο στόχαστρο των αντιμαχομένων. Τελικά ανατινάχτηκε από τους αντάρτες του Δ. Σ. Ε. Ένα μοναδικό μνημείο τέχνης, αληθινό κόσμημα της ελληνικής και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, χάθηκε οριστικά. Για αρκετό διάστημα η επικοινωνία εκατέρωθεν διακόπηκε. Ο μεγάλος διχασμός κατέστρεψε το μοναδικό ενοποιό στοιχείο της περιοχής. Μια επίπεδη άχαρη τσιμεντένια κατασκευή αντικατέστησε αργότερα το φημισμένο γεφύρι, διασώζοντας απ’ την υπέροχη ομορφιά του μόνο το όνομα. Καμμιά σοβαρή προσπάθεια μέχρι στιγμής δεν έχει αναληφθεί επίσημα για αναστήλωση, παρά τις επίμονες ενέργειες των τοπικών πολιτιστικών και λαογραφικών συλλόγων.

Στο μοναστήρι φτάναμε το απόγευμα της παραμονής, μετά από κοπιαστική οδοιπορία στις ατέλειωτες βουνοπλαγιές των Αγράφων. Προσπερνούσαμε το ιστορικό διάσελο «Τα πέντε αδέρφια», την κρυστάλλινη Καπετανόβρυση και διασχίζαμε ή βλέπαμε αντικρυστά πολλά μικρά γραφικά χωριουδάκια (το Λιάσκοβο-σημερινό Πετρωτό, τον Μάραθο, τη Στεφανιάδα, τα Κουμπουριανά, τους συνοικισμούς του Πετρίλου), χαμένα στις παρυφές των βουνών και τα ρέματα. Λίγο πριν το μοναστήρι αφήναμε δεξιά μας μια ορεινή πανέμορφη λιμνούλα. Είχε προκύψει πολύ πρόσφατα, τον ίδιο εκείνο χρόνο που πραγματοποιήσαμε το προσκύνημά μας (1963), όταν κοντά στο χωριό Στεφανιάδα, μετά από δυνατό σεισμό, μια κατολίσθηση του βουνού έφραξε παραπόταμο του Πετριλιώτη.

Φτάναμε κατάκοποι απ’ την πεζοπορία, αλλά και απ’ τη δεκαπενθήμερη αυστηρή νηστεία της Παναγίας, που τα χρόνια εκείνα τηρούσαμε κι εμείς τα παιδιά χωρίς εξαίρεση, χωρίς αντίρρηση, χωρίς κανένα παράπονο. Οι χώροι της μονής κατακλύζονταν απ’ τη μεγάλη κοσμοσυρροή. Μετά τον πανηγυρικό Εσπερινό της Κοιμήσεως ακολουθούσε ολονύχτια αγρυπνία. Αφού προσκυνούσαμε ευλαβικά τη θαυματουργική της εικόνα, εμείς τα παιδιά, αλλά και όσοι δεν άντεχαν, κλέβαμε λίγον ύπνο, οπουδήποτε βρισκόταν έστω και ελάχιστος χώρος, στα πλακόστρωτα, στις άκρες της αυλής, όπου έστρωναν οι γυναίκες κιλίμια, φτιαγμένα στον αργαλειό με τα χέρια τους και ό,τι άλλα στρωσίδια είχαν πρόχειρα. Τα μάτια μας έκλειναν, καθώς μας νανούριζαν οι γλυκειές καμπάνες του μοναστηριού και οι μοναχοί με τις μελωδικές τους ψαλμωδίες, που αντηχούσαν μέσα και έξω από τον ναό.

Οι ύμνοι της Παναγίας μιλούσαν για τα παράδοξα γεγονότα της Κοίμησης και της Μετάστασής της. Τότε βέβαια, μικρά εμείς, δεν δίναμε καμμιά σημασία σ’ αυτά,

ούτε καταλαβαίναμε τίποτε από τα δρώμενα και ψαλλόμενα. Τρέχαμε απλώς από δω και από κει με τη φιλοπερίεργη διάθεση των παιδιών. Ακούγοντας όμως ή διαβάζοντας τώρα, σε μεγάλη ηλικία, τα θεσπέσια εκείνα τροπάρια, στέκομαι πάντοτε εκστατικός μπρος στο βαθύ μυστήριο της Θεομήτορος. Γιατί να είναι απαραίτητο να περάσει από τον θάνατο ακόμα και αυτή που γέννησε τον Θεό, την πηγή της ζωής; Δυο στοιχεία συνέπραξαν καίρια σ' αυτό.

α. Ήταν και αυτή θυγατέρα του Αδάμ, υποκείμενη στον θάνατο, άνθρωπος όπως και μεις. Όχι κάποιο πλάσμα εξωπραγματικό.

β. Ο Υιός και Θεός της δεν θέλησε να αποφύγει τον θάνατο. Η μητέρα του δεν μπορούσε παρά να τον μιμηθεί.

«Φωνή γαρ ην Θεού», ήταν θέλημα Θεού, όσοι δημιουργήθηκαν από το χώμα, να ξαναγυρίσουν στο χώμα. «Ου γάρ εστι μαθητής υπέρ τον διδάσκαλον». Αφού ο Χριστός δέχτηκε να πεθάνει, όλοι οι άνθρωποι θα περάσουν από τη διαδικασία του θανάτου. Διαβαίνουν και οι ψυχές των αγίων τις πύλες του άδη, μα όχι για να κρατηθούν εκεί μόνιμα. Αυτό συνέβαινε πριν, τον παλιό καιρό, όταν βασίλευε η αμαρτία, η πρόξενος του θανάτου. Τώρα περνάνε τις πύλες του άδη, όχι για να χαθούν μέσα σ' αυτόν, αλλά για να διερευνήσουν και από αυτή την πλευρά το πρωτόγνωρο μυστήριο της Θείας Οικονομίας, να μυηθούν περισσότερο στο σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου.

Ο φυσικός θάνατος λοιπόν έφτασε μέχρι και την Αειπάρθενο. Όχι για να τη νικήσει και να την εξουσιάσει, όπως εμάς. Κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο να συμβεί στην Παναγία. Απλώς τον γεύθηκε σαν ύπνο. Ύπνο που μας μεταμορφώνει σε μια θεοειδή κατάσταση και μας κατευθύνει από τα εδώ προς τα ελπιζόμενα με μια εκστατική, ακαταμάχητη δύναμη. Τέτοιον ύπνο κοιμήθηκε ο πρώτος άνθρωπος για να του αφαιρεθεί η πλευρά και να ολοκληρωθεί η δημιουργία του είδους μας (με την πλάση της γυναίκας). Κάπως έτσι και η Παναγία, «φυσικώς αφυπνώσασα», γεύθηκε μεν τον θάνατο, αλλά δεν κρατήθηκε από αυτόν. Πέρασε από αυτόν ίσα-ίσα για να υποταχθεί στους φυσικούς νόμους και να εκπληρώσει το σχέδιο που είχε φτιάξει για μας εξ αρχής ο Θεός, μέσα στην πρόνοιά του για όλα.

Έτσι η Παναγία δεν παρέλειψε τίποτε από όσα ισχύουν για όλους τους ανθρώπους. Τα πέρασε όλα με τον πιο τέλειο και καινοφανή τρόπο. Με την ψυχή της μεγαλύνει τον Κύριο και αγαλλιάται με το πνεύμα της. Αλλά μεταλλάσσεται και το σώμα της. Συντελείται πάνω της με τη Χάρη του Θεού η θέωση. Ίδια με τη θέωση εκείνη που με απόρρητο τρόπο έλαβε χώρα στη μήτρα της, όταν σαρκώθηκε μέσα της ο Υπέρθεος Υιός της. Όταν δηλαδή πήρε πάνω του την ανθρώπινη φύση για να την αναπλάσει, θεώνοντάς την, χαρίζοντάς την εν συνεχεία με τη μέθεξη του Αγίου

Πνεύματος και σε μας και ανεβάζοντάς μας έτσι απ’ τον επίγειο χώρο στους ουρανούς, αυτός που ποτέ του δεν μας εγκατέλειψε. (Από τον λόγο του αγίου Ανδρέα Κρήτης, «Εις την Κοίμησιν της Υπεραγίας Δεσποίνης ημών Θεοτόκου», PG 97, 1048-1055, σε ελεύθερη απόδοση).

Ο μεγάλος συνωστισμός στους περιορισμένους χώρους της μονής δημιουργούσε κάποτε και ατυχήματα. Συνέβη να πέσουν κατά καιρούς άνθρωποι στους φοβερούς γκρεμούς που ζώνουν τη μονή. Άλλοι σώθηκαν θαυματουργικά, άλλοι όχι. Τον καιρό που κάναμε το προσκύνημά μας εκεί, είχαμε ακούσει κι εμείς ένα τέτοιο περιστατικό για μια κοπέλα (από τα μέρη της Θεσσαλίας). Ήταν αρραβωνιασμένη, ευκατάστατη, με καλή προίκα που έφτανε κάπου στις 700 λίρες (σε λίρες υπολόγιζαν τότε την προίκα). Πριν πραγματοποιήσει το ταξίδι της, είχε δει, όπως έλεγαν, την Παναγία στον ύπνο της και της είπε να μην κάνει το προσκύνημα που σχεδίαζε. Εκείνη όμως δεν έδωσε σημασία στην προειδοποίηση της Παναγίας και πήγε, με αποτέλεσμα να πέσει σε γκρεμό κοντά στη μονή και να σκοτωθεί. Ανεξερεύνητες οι βουλές του Υψίστου! Εμείς τα παιδιά ακούγαμε τέτοιες ιστορίες και παγώναμε. Η καρδιά μας έτρεμε από το δέος.

Κοντά στα ξημερώματα μας ξυπνούσαν βιαστικά οι μανάδες μας. Μας έβρεχαν όπως-όπως το πρόσωπο με το παγωμένο νερό της βρύσης που έτρεχε ασταμάτητα στην κορφή της αυλής. Η ολονυχτία κόντευε πια να τελειώσει. Αγουροξυπνημένα μπαίναμε όλα σε μια ατέλειωτη σειρά με τον υπόλοιπο κόσμο, περιμένοντας ανυπόμονα να κοινωνήσουμε. Και στη συνέχεια, νύχτα σχεδόν, πριν ακόμα καλοφέξει, παίρναμε τον δρόμο της επιστροφής. Μπροστά μας είχαμε κοπιαστική ατέλειωτη πεζοπορία.

Περπατούσαμε ολημερίς μέσα στο αυγουστιάτικο λιοπύρι για να φτάσουμε αυθημερόν στο χωριό μας. Οι μεγάλοι θυμούνταν και μας μιλούσαν καθ’ οδόν για τις τεράστιες πεζοπορίες που έκαναν στους ίδιους εκείνους δρόμους τον καιρό της Κατοχής, όταν θέριζε κόσμο και κοσμάκη η πείνα. Για να εξασφαλίσουν το ψωμί της φαμίλιας τους, κατέβαιναν από τα χωριά μας, με τα πόδια πάντα, στην Άρτα, μια ολόκληρη μέρα δρόμο. Από τις αλυκές του Αμβρακικού (Κόπραινα) φορτωνόταν ο καθένας ένα σακί αλάτι. Ξαναγύριζαν από τον ίδιο δρόμο και συνέχιζαν πεζοπορώντας μέχρι τη Θεσσαλία (Καρδίτσα-Τρίκαλα), όπου άλλαζαν το αλάτι με ένα φόρτωμα καλαμπόκι. Η μπομπότα (το σκληρό καλαμποκίσιο ψωμί) τα δύσκολα εκείνα χρόνια ήταν η βάση της διατροφής. Έσωσε κόσμο.

Η όλη επιχείρηση κρατούσε σχεδόν μια βδομάδα. Φορτωμένοι πήγαιναν, φορτωμένοι γύριζαν, άνθρωποι ξεθεωμένοι από την πείνα. Και ήταν βέβαια και τυχεροί, αν εύρισκαν καλαμπόκι, αν τους επέτρεπαν οι Ιταλοί, που είχαν υπό τον έλεγχό τους τις αποθήκες, να πάρουν. Υπήρχαν και φορές που γύριζαν άπρακτοι.

Μας έδειχναν τις βρύσες με τα καθαρά κρυστάλλινα νερά που υπήρχαν στο διάβα τους. Σταματούσαν εξαντλημένοι εκεί να πάρουν ανάσα, όπως τώρα κι εμείς. «Μα πώς να το πιούμε τότε, θεονήστικοι, αυτό το παγωμένο νερό;» έλεγαν, αναπολώντας μελαγχολικά τους περασμένους τους καημούς.

Εμείς ακούγαμε σιωπηλά και δεν πιστεύαμε. Φάνταζαν ήρωες και μάρτυρες στα μάτια μας οι απλοί αυτοί άνθρωποι. Η χήρα από τα νιάτα της γιαγιά μου που ανάστησε μόνη της εφτά παιδιά, οι γονείς μου, οι συντοπίτες μου όλοι, γνωστοί και άγνωστοι, που σήκωσαν αγόγγυστα, καρτερικά το βάρος των στερημένων εκείνων εποχών.

Φτάναμε στο χωριό μας ενώ είχε πέσει το σούρουπο, σχεδόν νύχτα, με τα πρώτα αστέρια να λαμπυρίζουν στον ουρανό. Τα πόδια μας πονούσαν, δεν υπάκουαν πια από την κούραση. Τα μάτια μας έκλειναν από τη νύστα και την εξάντληση. Πέφταμε ξεροί στο φτωχικό μας στρώμα, κατάχαμα όλοι στη σειρά, μα η γλυκειά μορφή της Μεγαλόχαρης Κυράς των Αγράφων δεν έπαυε να μας συνοδεύει. Η ανάμνησή της έκανε την καρδιά μας ανάλαφρη.

Αν και σφάλιζε τα βλέφαρά μας ο ύπνος, στα όνειρά μας αναδυόταν ο πόθος να βρεθούμε ξανά και ξανά στις απάτητες κορφές των βουνών μας, στον αγιασμένο τόπο της Χάρης της. Εκεί που η Πανάχραντη, αγαπημένη Μητέρα μας, ακούραστη, υψιπετούσα με τις «δύο πτέρυγες του αετού του μεγάλου» που της έχουν δοθεί (Αποκ. 12, 14), εποπτεύει, αγρυπνεί, αγωνιά, σκεπάζει νύχτα-μέρα τα παιδιά της, τα καλεί με στοργή στη μητρική της αγκαλιά, χωρίς να λησμονεί ούτε ένα. Τί μάνα κι αυτή η Παναγία!

«Εν τη Κοιμήσει τον κόσμον ου κατέλιπες, Θεοτόκε»!